

Tilburg University

Maatvoering nodig bij tegenhouden van overnames in vitale sectoren

Lavrijssen, Saskia; de Bijl, Paul

Publication date:
2017

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Lavrijssen, S., & de Bijl, P. (2017, Feb 20). Maatvoering nodig bij tegenhouden van overnames in vitale sectoren: Vaststellen of belangen contracteerbaar zijn voorkomt dat de overhead het stuur te snel overneemt. Het Financieele Dagblad.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Maatvoering nodig bij tegenhouden van overnames in vitale sectoren

Vaststellen of belangen 'contracteerbaar' zijn voorkomt dat overheid te snel stuur overneemt

Paul de Bijl en
Saskia Lavrijssen

Minister Henk Kamp van Economische Zaken wil overnames in sectoren van vitaal belang voor de nationale veiligheid kunnen tegenhouden. Donderdag presenteerde hij, op de valreep van zijn regeerperiode, een wetsvoorstel dat dit moet regelen. De maatregel komt boven op bestaand beleid om meer gangbare publieke belangen te borgen, zoals kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van diensten waar de maatschappij aan hecht.

Publieke belangen die samenhangen met een vitale infrastructuur, zoals telecom en energie, laten zich moeilijk in regels vangen. Deze belangen zijn dan, in termen van de economische wetenschap, niet 'contracteerbaar'. Dan kan het verstandig zijn eigendomsrechten aan die partij te geven die, in onvoorziene situaties, handelt in de geest van het publieke belang. Eigendomsrechten, of anders bevoegdheden voor zeggenschap, geven de overheid grip op de behartiging van publieke belangen door een bedrijf. De onderliggende theorie van 'incomplete contracten' leverde vorig jaar een Nobelprijs voor Economie op.

De telecommunicatiemarkt leverde de inspiratie voor het wetsvoorstel. De maatschappelijke afhankelijkheid maakt continuïteit van de dienstverlening en preventie van misbruik in deze sector essentieel. De overnamepoging van KPN door América Móvil, in 2013, leidde dan ook tot zorgen over oneigenlijke invloed en risico's voor de nationale veiligheid.

De minister van EZ gaf daarop aan extra bevoegdheden nodig te hebben. Hij wil rechtspersonen kunnen aanwijzen die beschikken over vitale infrastructuur en verklaringen van geen bezwaar kunnen afgeven voor overnames. Dat voorkomt dat kwaadwillenden 'onze' infrastructuur kunnen laten uitvallen en zich toegang verschaffen tot gevoelige informatie. Wet- en regelgeving kan dat niet voorkomen. Een terugkeer naar staatseigendom was uiteraard geen optie.

Het wetsvoorstel liet enkele jaren op zich wachten, mogelijk omdat de bevoegdheden ook voor aanpalende vitale sectoren moeten gelden, zoals de IT-markt

voor beveiliging van staatsgeheimen. Een voorbeeld is Fox-IT, dat in 2015 in handen van een buitenlands bedrijf kwam.

Post is geen vitale infrastructuur meer, maar overnamepogingen door Bpost baarden de politiek eveneens zorgen. PostNL verzorgt de universele postdienst met vereisten aan de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit. De minister van Economische Zaken vond een overname door een (gedeeltelijk) staatsbedrijf een stap terug, nu PostNL al lang geleden geprivatiseerd is. Ook was hij niet gerust op de werkgelegenheid, arbeidsvoorwaarden en uitvoering van de universele postdienst. Zijn ministerie verricht hier onderzoek naar. Een open vraag is nog of er

Zeggenschap geeft overheid grip op behartiging van publieke belangen

publieke belangen zijn die wet- en regelgeving, bij een overname, niet veilig kan stellen.

In het spoor, ook geen vitale infrastructuur, speelt een ander soort overnamedreiging. De door staatssecretaris Sharon Dijksma van Infrastructuur en Milieu voorgenomen terugdraaiing van de verzelfstandiging zou meer grip op spoorbeheerder ProRail moeten geven. Een mogelijk argument daarvoor is dat niet-contracteerbare publieke belangen om extra zeggenschap vragen. Dat argument werd niet gemaakt en we weten nog niet of dat in deze sector te onderbouwen is. Vergeleken met telecom lijkt de noodzaak voor de sterke zeggenschap wel minder groot.

Er zijn ook argumenten om ProRail op afstand te houden. Momenteel schermt een raad van commissarissen ProRail af van de politiek. Het voorstel maakt de overheid bestuurder, aandeelhouder en toezichthouder ineen, terwijl zij beleid maakt en politiek verantwoordelijk is. Dat kan tot problemen leiden. Ook is de

vraag of de overheid ProRail goed kan aansturen. Het kabinet ver richt momenteel onderzoek naar de ordening van het spoor op de lange termijn. Dat levert hopelijk duidelijkheid op.

Het is prijzenswaardig dat de regering grondig nadenkt over publieke belangen. In onvoorziene situaties die er echt op aankomen — denk aan vitale sectoren — dient de overheid in te kunnen grijpen. Tegelijkertijd is het wenselijk dat marktpartijen, ook in andere sectoren, duidelijkheid hebben. Welke publieke belangen zijn al dan niet 'contracteerbaar'? Beantwoording van deze vraag helpt om de zeggenschap van de overheid te doseren en voorkomt dat de politiek het stuur te snel overneemt.

Paul de Bijl is adviseur (Radical Economics) en senior lecturer Mededinging en Regulerings (Universiteit Utrecht). **Saskia Lavrijssen** is hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries (Tilburg University).

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD